

Mehmi tāt'ä nzonä | Ră mydi m'ede ră Noviembrē ră 2023

HYANDI

DI HNEKI MÄ N'AÑO

Bi dhogi n'a ră jeyä...

DI PE'TSIHU
N'A RÄ KOHÍ

- XÄ MFATS'I YÄ DÄNGÄ JÄ'I
- XÄ K'Ä'STI GA'THO YÄ XEKÄ
HNINI
- XÄ THOKI YÄ R'A'YO M'EFI
- XÄ NJA MÄ SU YÄ BOJÁ
- MÄ N'AÑO RÄ MEFI

YÄ DÄNGÄ M'EFI
dhogi
M'U GÄ MPEFIHU GA'THO

NUNÄ MHE'MI

HYANDI: Di hneki mä n'a'ño | Rä zonä rä noviembre rä jeyä rä 2023 | N'a rä mehmi xä thoki gä hñähñu, njaby dä fädi, n'e yä thogi ha rä Nguthai Hidalgo, M'onda, n'e ra ximhai. To'ó bi hoki: Yisel Hernández Olguin. Ya m'fatsi: Ndunthi di jämädi ya xahnate ha ra b'atha rä bot'ähi, ra r'utate Marcelino Cruz, n'e rä hmunts'i; ra ofoté Cäty Tsibi (Xihuiztilin), n'e rä nxita Pedro Sarmiento. M'y gi ne gi pädi mä r'aa, ofo nuua: hiandimiradialaternativa@gmail.com.

TE GÄ HE'TIHU:

- Rä müdi
- Rä ndhe'mi Nda Julio Menchaca:
- Hänjä xä mpefi rä Ndädämhai Hidalgo
- Nä Edda Vite ramos: Rä mbeni n'e rä mfeni hä rä m'efi rä DIF
- Yotó r'et'ä jeyä bi müdi rä nsykä ts'utfi yä b'ehñä nu m'onda:
- Rä ngodu nä jeyä 2023:
- Rä Ndädämhai Julio Menchaca n'e rä Ndäy'ofó rä Hogä M'ui:
- Hidalgo: rä m'udi ng'ut'hai di mpa mä r'aa ya hnini...
- Dä zots'ó rä nzaki ga'tho yä me Hidalgo. Hi xki nja nunä m'efi:
- Rä hogä m'efi nda Santiago Nieto Castillo...
- Verificentros. Hänjä dä uadi yä ñ'atsa m'efi:
- Rä 12 ngo ha rä b'atha rä bot'ähi.
- Nä Luisa Anaya bi ñ'udi tengu'ä rä hñuni ha rä b'atha rä bot'ähi...
- Di pe'tsihy n'a rä kohí:
- Poema de las tejedoras:

RÄ M'UDI

Jä nunä mä hyodi he Hidalgo, 'na rä jai xä pe'tsi yä thogi 'ne yä 'na'ño yä hñaki, xä thogi 'na rä dängä mponi ja rä 'ñuu xä ju'tä nunä ndä Julio Menchaca Salazar. Nunä pony xä nja hindi hneki thoho janja di 'yoni yä bojä 'ne yä hmu'tsi yä jäi ja mä hyodi hee, di hneki 'nehe janja di ntsixui rä dängä ndä Andrés Manuel López Obrador.

Nuä 'na te di hneki 'mestho ja nunä mponi xä nja ge'ä janja xä mbeni dä 'yo'to yä 'mefi yä hñaki. Mä hyodi hee Hidalgo rä nguu yä 'na'ño 'ne ndunthi yä hnini mehai, 'ne ja rä 'tsu'tui rä Menchaca Salazar xä hneki di mbeni dä mpefi xä hño 'ne dä hyoni rä hogä müi 'ne rä nte nu yä hnini. Rä kamfri pe'tsi yä hnini ja nunä 'ñuu di thogi hee xä ju rä 'tsedi ja yä jeyä xä thogi, rä njamädi yä ngaste yä 'tsut'ui 'ne yä 'mefi met'o di mbeni rä 'tek'ei yä mfente 'ne janja 'bui gatho yä mejai.

Nuä janja di ntsixui rä Ndängut'ahai 'ne rä dängä ndä geä xä mfaste janja dä 'ño nunä mpongä mfeni di maä hee. Di yoho jut'ä rä 'ñuu 'ne pe'tsi get'a tho rä mfeni dä zu yä jäi 'ne dä fat'si ga'dho hinge 'natho. Nunä mfeni xä japi dä mpefi mahyegi yä 'tsut'ui nugua ja mä heidi hee 'ne yä dändä t'sut'ui nuni M'onda njani xä za di y'oni yä 'na'ño yä mfats'i 'ne yä 'mefi faste yä jä'i ya nuua Hidalgo.

Nu rä hmää “Met'o yä mehai” ge'ä rä 'ñuu xä ju nu rä Ndängut'ahai Menchaca Salazar 'ne get'atho rä mfeni rä dängä Ndä Lopez Obrador. Nuna mfeni enä 'met'o dä yoni ga'dho rä ts'edi yä ts'ut'ui dä fats'i dä 'mü'i xä hño ga'dho yä jä'i, rä müdi gandhi nuyü mä 'met'o hin to'o mi fats'i.

Nunä hogä ntsixui 'ne get'atho rä mfeni di japi mä hyodi hee Hidalgo di yopa m'ui. Xä 'yo mä hogi yä b'ui yä jä'i , xä y'oni yä 'mefi tsi'i yä bojä 'ne xä umbi rä ts'edi nu'ä janja dä mpefi yä hnini mejai 'ne ungä yä noya 'nehe nu janja dä nja mä r'a yä m'efi sti ñ'ehni. Nu rä dängä ts'ut'ui 'yo di mani dä hyoni dä t'umbi ga'dho yä mfat'si 'ne gadho dä t'umbi nu'ä te mahyoni.

Njabu, ngu di handhu yä thogi di mponi, m'edi tho ndunthi rä m'efi. janja embi dä juati nu yä m'efi 'ne ja nuua rä nguni rä hyodi mä dängä hnini dä njuts'i nunä mfeni dä t'umbi gadho yä jä'i nu'ä te y'ot'a rä m'edi mahyoni dä mats'i yä dängä ndä 'ne yä jä'i. Nu janja din tsixui rä Ndängut'ahai Julio Menchaca Salazar 'ne rä dängändä Andrés Manuel López Obrador ge'ä 'na rä thogi fats'i nu rä hmaä “Met'o rä hogä m'ui yä jä'i”, njani gatho yä jä'i dä tsapi nunä mfeni nubye ja'ä fats'i ga'tho.

RÄ NDE'MI DA NJA N'A RÄ RA'YO M'EFI NU HIDALGO

Rä Julio Menchaca Salazar, rä Ndänguthai ha rä nguthai Hidalgo, ge bi gu nunä nt'epi ge nu rä m'epi bi ñ'ent'i dä jä n'a rä mpadi ne n'a rä ndo'mi ha rä m'ui yä me Hidalgo.

Rä hmunts'äte ne ge dä hnumbä mfaste, dä mpefi ha nä padi gehnä stä tomhü ha mä nguthaihu.

Ha nä hmunts'äte xä nja yä ñhe'tsä m'ui, nunä nt'ent'a mpadi gehnä rä mfeni, rä Julio Menchaca r'ay'o nguthai Hidalgo, njabu dä nja n'a rä hogä m'ui di 'ñepi gatho nu'ü di 'ñehni. nuni honi n'a rä hogä ntsits'i hindä yhandi r'an'año yä mut'i, nixi yä ndhekämüt'i, njabu dä za dä t'umbä mfats'i gatho.

Nu'a di hneki ge di hax'mai nunä ngüt'ñuu ge bi y'otuä n'a rä nt'ent'i, dä t'umbä rä mfats'i yä jä'i. Rä Menchaca bi y'otuäbi yä ndumüi yä nhini Ge di nummbäbi yä ndumüi. Enä ge rä nu'a rä humüi ge dhommbi di 'ñehe ha rä ndämhai. Ge'a rä dehe rä mehmut'i, dä nt'ui n'a rä nt'othñä habu di mabi r'a yä hogä mfats'i, n'a rä hogä m'ui yä mehidalgo.

Gehya mä yhoni dä "dhombä rä 'ñuu rä mpadi", gehnä xä mehui mä yhegi rä ndänguthai 'ne yä mepäte 'ne mä r'a yä ts'etfi, hänge xä yhokä yä kohiui yä jä'i 'ne yä ts'etfi ha yä nhini.

Rä nt'umfädi, rä nzaki, rä nsum'ui 'ne rä njuxä mexengäñho gehyu 'me nt'ui m'efi rä Menchaca. Hänge nu'a rä nt'ent'a 'mefi ge ñhäkä yä ñhe'tsi, ge dá t'umbä yä nsokäñho to'o nu'ü xä di 'mepi, gehnä ne dä y'ot'e nunä ngüt'ñuu.

Nunä humüi dhommbi rä Julio Menchaca ge handi rä hai Hidalgo dä ntotsäse dä nja dä t'umbä ntini 'ne dä t'umbä nt'ek'ei. Dä t'umbä nsu rä nim'ui. Dä nsu nu'ü gatho xä bohö ha rä hai nge'a ge'ü mä yhoni.

N'a rä nt'umbi dä ts'okuäbi n'a ngu n'a rä ntökäte di 'ñehni. Nunä nt'otsä ñ'ent'i gehnä rä ndhädi dä t'umbä yä xuhñä dhogibi gatho yä Hidalgo.

Gä beñhu ge nunä mpa'tä mfeni ts'ü xä ñhei dho. rä nge'a rä Menchaca ma dä y'ot'e. rä mfeni humüi dä nja nuni hinge n'a rä nt'ets'idho. Mä yhoni rä mfats'i gatho rä hmunts'äte, sehe gatho dä mbeni ge mä yhoni n'a rä mpadi m'ui.

Mä ts'udho nunä nt'othñä, rä humüi rä Nda Julio Menchaca ge dä ungä yha'tsi nunä nubye ge xi ja ndundhi yä dühü. Hänge rä nguthai Hidalgo ne ge dä nja n'a rä hogä m'ui strä ñho, n'a rä m'ui mä yhetho ne n'a rä hogä njuts'i. Hänge nunä mpatä m'ui go rä nhini dä 'ñät'i ngu nu'a ne; hänge mä yhoni rä mfats'i gatho nja dä nt'ui n'a rä hai Hidalgo xä ñho, dä nja rä humüi.

HÄNJÄXÄ MPEFIRÄ JULIO MENCHACA: K'UT'Ä MFENI TENGU'Ä RÄ M'EFI

Nja gä pädiḥu xä hño nunä mponga mfeni nu'ua rä nguni Hidalgo ge jut'ä 'ñuu rä Julio Menchaca Salazar, mayhoni gä handiḥu nu yä kut'a yä mfeni nt'ofu jaua:

Dä t'umbi rä ts'etfi gathu: gehnä xä müdi nt'otse nunä ndämhai. Ge mä yhoni dä nt'ui n'a rä nt'othña 'ne dä nt'ui n'a rä nt'ui'mefi habu dä dhäkä nu yä ñhe'tsä mexengäñho mä nxotho ha rä nguthai Hidalgo.

hänge nubye xä t'umbä yä mfats'i ma xpi dat'ibi ha: rä nt'utäte, ha rä nzaki 'ne yä 'mefi nja di zombä n'a rä hogä te yä mehidalgo, gathu nu'u to'o qtuä rä 'medü.

Rä mfats'i rä jä'i: Rä 'mefi rä Menchaca xä y'otsuäbi yä mfeni yä jä'i, ge xä hneki habu ma xpä y'ambäbi, xpä ñau ha yä nhini, ge'ä xä y'ot'ä yä nt'oxhña 'ne yä nt'ui'mefi. njabu xä japi xä mbeni 'ñenä go rä 'ñepise te dhogibi yä mehidalgo.

Njuxä xengäñho 'ne yä 'mefi: Rä ngut'ñuu rä Menchaca ge xä umbä rä njuts'i rä nxengäñho, umbä rä ñ'ani rä m'etsbojä, rä nt'ui 'mefi, xä t'umbä rä mfats'i yä t'umehmunts'i 'ne nu'u yä mut'ä xengäñho yä mengu. Nge'ä 'nehe gehyu umbä rä 'mefi yä mehidalgo.

Rä nt'otsäse 'ne rä mpepä nim'ui: gehni rä hnäni ge dä nsu rä mpepänim'ui 'ne dä nt'äni yä nt'ot'ä mfats'i gehya di 'ñepi dä nja ha yä padi. Hänge nu rä nt'othña rä Menchaca ge dä nsu yä maste 'ñehai 'ne dä dhoni yä t'axä nzaki, dä dhandä yä ts'o mbongi. Njani m'efa dä nja strä nt'axi gathu dä nja rä nt'otse rä nguthai.

Rä ntsudiui rä r'an'añ'o: Hidalgo ge n'a rä nguthai ja r'a n'añ'o yä y'utmfädi 'ne yä müdimehai hänge nu rä ndämahi rä Menchaca di nuda gathu nu yä r'an'añ'o m'ui. Nunä 'ment'oñä honduäbi ge dä t'äni ha dä t'umbä nt'ek'ei yä 'ñepi yä müdimehai, ge dä nja rä ñänhi tengu'u yä y'utmfädi. Jaua dä y'otuä ts'edi rä ntsits'i dä hneki rä ñhojä'i 'ne dä nja rä hmetho ha rä nguthai Hidalgo.

Mä ts'udho nunä nt'ohña, ge honi n'a rä mpatä hogä m'ui gehnä rä 'ñuu honi rä Menchaca Salazar, dä njabi rä ts'etfi mä nxotho, dä mfaste yä jä'i, nja dä nja rä njuxä nxengäñho,

Hänja gä pädiḥu xä hño nunä mponga mfeni nu'ua rä nguni Hidalgo ge jut'ä 'ñuu rä Julio Menchaca Salazar, mayhoni gä handiḥu nu yä kut'a yä mfeni

NÄ EDDA VITE RAMOS: RÄ MBENI N'E RÄ MFENI HÄ RÄ M'EFI RÄ DIF NUUA RÄ NGUT'HAI HIDALGO

Rä ndhuxm'ui nja rä **Njuts'i Mänxotho Hidalgo (DIF)** ge n'a rä ngunt'ui otuä rä nzaki n'a ngu n'a rä nguthai M'onda. Nu'ä di 'ñepi ge dä umbä rä mfats'i yä m'ui nu'u xä othobi, nu'ä rä hnehi ge n'a rä ntsapi bi y'otui yä menxotho. Nuua Hidalgo, rä hachi rä Edda Vite Ramos ge go jut'ä rä ha rä DIF gehni xä ungä ñha'tsi, xä bäpi nu'my r'aby xi mä yhoni.

Hänge rä Edda xä gut'ä rä 'ñuu xä ja n'a rä nt'udi dä nja n'a rä hogämu'i ha yä nhini. Ngu mi t'umbi, rä m'epäte bi 'ñent'i ge dä mepi n'a räñho yä mehidalgo ngu nu'u xä mä n'a honi rä mfats'i, n'a ngu n'a rä m'ui, nguse yä batsi, yä däk'ei, yä jä'i ts'onäte.

Nu'u xä xä hneki xä y'ot'e yä nt'ui'mefi di mabi yä uene gehnä n'a rä ñu'ti nja rä ñho di 'ñehni rä nguthai; ge nu'ä rä mfats'i ge dä t'umbä n'a rä hogä nt'udi yä batsi, n'a rä hogä nzaki, n'a rä njuxä nsokäñho.

Xä bäpi nge'ä xä ñ'oui getbu yä jä'i hänge ge'ä xä hneki rä 'mefi rä Edda.

Nu rä ñ'ent'i ge dä mefi mä yhegi ge xä ku'tä ha rä 'mefi, ha rä nt'ui'mefi ngudho rä mfats'i xä t'umbä yä ts'onäte, yä däk'ei. Nu yä ts'etho hingä sehe rä ñho t'umbä nuyy yä mut'i ge 'nehe n'a rä ntsits'i t'umbä mänxotho yä me Hidalgo.

Ha 'nehe ge n'a rä ho gä nguthai xi ja r'a n'a'ño yä y'utmfädi 'ne r'an'a'ño yä mut'ä mydimehai. Nunä gut'ä'ñuu ge xä ku'tä rä t'ek'ei ge'ä rä me'mai yä nhini mydimehai. Nu'ä hne ha rä ñhetsmu'i ge dä t'umbä rä muui ha dä nsu yä ntenm'ui 'ne yä y'utmfädi yä mydimehai.

Rä Edda xä 'ñudi ge n'a rä gut'ä ha n'a rä ngunt'ohñä nxotho mfats'i ge dä za dä y'ot'ä n'a rä mpati gä ts'edi.

Nu rä ñ'ent'ui ha yä nhini, nu'ä rä mfäpi 'ne rä ñut'i ge'u yä hnek'mai di 'ñepi dä dhanduäbi 'ne dä hnumbäbi.

Ha n'a rä mut'äte ge 'ñenä othoui rä te hänge nu'ä rä mfadi te ngu 'mui dä za dä dhombä yä hogä padi nja n'a rä hogä m'ui mä m'emut'ihu.

76 yä m'efi mfats'i bi t'uni mä n'aki

42 di ge'u, bi t'umbi m'esdho yä jä'i

“ Nu'ä di 'ñepi ge dä umbä rä mfats'i yä m'ui nu'u xä othobi, nu'ä rä hnehi ge n'a rä ntsapi bi y'otui yä menxotho”.

TE STÄ PEFIHEÉ:

“Nunä #DIFH m’u get’bu di ge’i, n’ehe, di fats’iheé yä jä’i hioya, da za dä ju n’a rä hogä ñ’uú n’e dä me’tsi n’ä rä hogä m’ui”.

“Xä dhoki hñuú yä r’a’yo mbots’e ñ’uú n’e bi dhoki n’a rä m’othe gä nt’odhe njabu dä za dä ñ’odhe yä jä’i hi ngi tsa dä ñ’äni xä hño. Ga’tho nunä bi zots’e kut’ä m’o bexo rä muui”.

“Bi t’umbi ga’tho yä hñuni yoto n’e hñuú m’o, kut’ä nthebé, gutó n’e hñuú yä y’omfädi mi o’tyäbi rä m’edi ha yä ngunsadi”.

“M’u dä njä yä mfädi, dä nja ya hogä mponi, rä nge’ä, di fats’iheé dä nja yä hogä mfädi m’et’o nu to’o o’tyäbi rä m’edi”.

“Ha rä Ngunt’odhe rä Niño DIFH, nubie ya zi tsat’yo faste dä t’umbi rä nt’odhe ya bätsi n’e yä basja’i mä hioni”.

“Ha yä Ngu Nsu Bätsi (CAI), ya nxutsi n’e yä ts’unt’u t’umbi yä mfädi xä hño n’e t’umbi ga’tho yä hñuni”.

HYANDI: Di hneki mā n'a'ño

¡Descubre por qué

#HIDALGO Tiene Algo para ofrecer!

Omitlán ha sido galardonado con el sello "Best Tourism Villages" por la World Tourism Organization (UNWTO). Este reconocimiento destaca su compromiso con la preservación cultural y natural, así como las formas de vida comunitarias. ¡Visítalo y déjate cautivar!

¡Acompáñanos a vivir el
#Xantolo2023 en la hermosa
Huasteca hidalguense!

Celebremos juntas y juntos una emotiva ceremonia y #FiestaDeLasAlmas para honrar a nuestros difuntos. ¡No te lo pierdas! #Hidalgo #DíaDeLosMuertos"
Julio Menchaca

Le pedí a la Inteligencia Artificial que creara un póster de película animada sobre el #Xantolo y estos fueron los resultados. ¿Qué les parecen?

Les dejo el link por si quieren hacer la suya:
<https://www.bing.com/images/create?FORM=GENILP>

YOTÓ R'ĒT'Ä JĒYÄ BI MÚDI RÄ NSUKÄ TS'UTFI YÄ B'EHÑÄ NU M'ONDA

Nubye xä ge'ä hñute 'ne r'et'a jeya bi nja n'a rä ndho'tsä 'mede gä nt'othñä nuua M'onda: bi t'ot'ä n'a rä ndhuxämfädi ge'ä n'a rä 'ñepi gä ndhahni ge di mabi yä mehñä ge nu'mu dä nja yä nt'ot'ä nsuki ha ndähai. hänge rä r'et'a 'ne yoto rä zänä ñhōxi rä jeya n'a m'o guto ndhebe 'ne yote 'ne r'et'a hñuu bi nzoḁä nt'ofō nu'ä rä ntsa yheḥo gä 'ñe'mai 'ne ge dä ñhot'e ha yä nsukä nt'othñä, hänge mäpaya ja n'a rä soḁämfeni ge di dhä'tihee nunä hogämfeni.

Nunä nja 'mede M'onda bi dhuts'i ha rä nt'e'tsi n'ate 'ne r'et'a 'ne goho ha rä Nt'ui Nt'othñä gä Hmunts'ä Nguthai Me'mända, ge dä dhopi yä 'mehñä dä dhahni ha dä nsuki ha gatho M'onda. Gehnä n'a rä nzots'e xä nja ntsapts'edi ä 'mehä nu'y xä nja yä mfeni Nuya yä 'ñepi gä nsuki yä 'mehñä bi ḁni xä ñhendho. Nge'ä mä häm'u xä nt'ot'ua nt'utsate himi dhopi dä ndhint'i ha yä nt'othñä.

M'efa bi nja rä ts'edi bi t'otsuäbi yä ndumui ha xi bi zots'e nu'ä mi dhoni.

Hänge rä nge'ä mäpaya yä 'ähñä M'onda t'umbä r'a yä m'epäte ha rä nt'othñä dämhai. Xä ñhudi ha r'a m'epäte ha yä t'ot'ä ts'edi ndä, ha rä t'ot'ä ñ'uits'etfi, ha yä ñ'ungäts'etfi, ha xä mfaste xä umbä nt'ui yä ndhandä nt'othñä habu xä t'ungä yheḥo gä 'ñe'mai, rä ts'etfi nxotho 'ne yä 'ñepi yä jä'i.

Nunä hñute 'ne r'et'a njot'äjeya rä nsuki rä 'mehñä M'onda ge dä nja n'a tui rä mbeni ha 'ne te gatho xä t'ot'e.

Nixi njaby nu'ä ts'otsuäbi yä 'mehñä dhembäbidho ge t'ot'ua ñ'u ha rä 'maste nt'othñä ja rä ñhe'tsä ñ'e'mai 'ne ha yä m'epäte gä ndä.

Nunä mfente gä njot'äjeya ge n'a rä nxokäñho, n'a rä nkohi xä nja M'onda ge dhoni n'a rä 'ñe'mai dä nja mä yheḥo, dä nt'oni rä iñepi yä 'mehñä.

Rä dhogi nsuki rä 'mehñä ha M'onda ge t'ot'e n'a rä mbendui ge mä yhoni nja dä nja ñheḥo ge'ä rä mutui rä 'ñepänhini.

Nunä hñute 'ne r'et'a ntsotsjeya t'ot'e n'a rä mfente M'onda, gatho nu'y yä ñho xä t'ot'e njani dä za dä nja n'a rä njuts'i di 'ñehni, ge hindä nja yä ñhe'tsä 'ñe'mai, dä za dä t'otsuäbi yä noya n'a ngu n'aa ha rä nt'`othñä ha mä nxotho rä dämhai njaby xä dhoni ha yä ntsa mbynts'i xä y'ot'e yä 'mehñä xki 'ñehni xä nt'ot'se.

hähä xä njaby nge'ä n'a rä hmunts'äte di mfats'i ge hombi rä hogä ñho mäyhe'tho di 'ñehni.

XXVI
RÄ DÄNGÓ
HA
YÄ XA'THÓ
HIDALGO
16 al 19 de noviembre 2023
Atlapexco | Huautla | Huejutla de Reyes
Huazalingo | Jalisco | San Felipe Orizatlán
Xochiatipan | Yahualica

XANTL

FIESTA DE LAS ALMAS 2023

Rä ngodu nä jeyä yo m'o n'ate ne hñuu njeja rârâ ngo yä 'mandhi du hä rä nhini Xatho ndeznä nuua yä mehidalgo.

Rä 'ñete nzäi mä häm'ü rä ngodu, xoki yä y' "a mfente nunä jeyä yo m'o 'ne yote 'ne hñuu ha rä Xatho Mehidalgo, otuä mfente yä du.

Nu rä jeyä yo m'o 'ne hñäto njeja rä UNESCO bi umbä rä Muui Mfendho ge rä Metise rä Jä'i, nu'ä rä nt'ot'e; nge'ä xi xki 'ñehni mä häm'ü ge ja rä ñho.

Nunä ngodu ge n'a rä mfente ge xpä ehayä'yüü gä'y'utmfädi gä müdimehai ni ha rä hai Xatho Mehidalgo, ge ja rä hmeya nunä ngo, hänge tsoho ndundhi yä zonte mä nxotho M'ona 'ne mä r'a yä jä'i Nximhai; njani xi 'muyi mä njohya yä jä'i xi ot'a ngo, otuä mfenge rä e 'ne rä du, hutsuä r'an'año yä njät'i, yä sadi 'ne r'an'año yä nzäi.

Nunä ngodu t'ot'e juadi yä pa, fudi rä n'ae hñäto pa rä zänä ñhoxi di uadi rä

Nunä mfente mä häm'u, t'embi ha yä xa'tho rä "xantolo", nuhu di embi heé rä Pa yä Dú, ya ngo yä Dú, ya ngodu; xä ñ'epu getbu nuna jeyä rä 2023, ha yä hnini yä me xa'tho nuua ha ra Ngut'hhai Hidalgo. Ha nunä ngo, t'ot'uabi n'a ra mik'ei ya jä'i jo'o, nu to'o bi m'et'o. Nunä dängó xi ge'ä se ha ga'tho nu M'onda. Ha ri jeyä rä 2008, nunä ngo gä mfente, bi gohi ngu n'a rä Hogä M'etsi ga'tho rä ximhai, enä rä UNESCO, nge'ä xä pe'tsi ndundhi rä muui, n'e xä ndundhi rä mfädi mä hähm'u.

yahoo pa rä zänä ngodu.

Otuä mfente gatho nu'u xä du yä notsi yä dängi, hokusai r'an'año yä nt'ot'e; ngu yä sahnei, yä 'mei gatho hoki ha yä ni'ñuu.

Yä 'mge umbä rä nt'ets'i gä doni, hutsuä yä yoo, hutsuä yä nzäi hñuni 'nehe bi otue njabu ha yä poxhai.

Yä m'ui, yä ntsits'i gatho di munts'i nja dä y'otuä mfente yä zi du gä hmäte, gä t'ek'ei.

Hingä sehe nä mfente gä y'utmfadi, gä 'mandhi dhoki, nehe poni ndundhi rä dhähä, nge'ä tsoni ndundhi yä zonte ha nä Xatho Mehidalgo.

Nunä dhähä xi fats'i ndundhi yä nhini njani di hnrä eki me'mai y'utmfädi ha rä ngunhai.

N'A RÄ JOHYA: N'A RÄ R'A'YO KOHÍ MÄ HIONI N'E DÄ NJA YÄ MFATS'I TO'O PE'TSI YA N'AÑ'OTÉ

RÄ NDÄDÄMHAI JULIO MENCHACA N'E RÄ NDÄY'OFÓ RÄ HOGÄ M'UI (BIENESTAR), BI XIHNI N'A RÄ KOHÍ NJABU DÄ NJA YA MFATS'I YA JÄ'I PE'TSI YÄ N'AÑ'O B'UI.

Ha rä Nguthai Hidalgo ot'ä n'a rä ñut'i ha rä hogäm'ui gä mik'ei njabu bi hmeya n'a rä Nkohi mänxqtho gä dhänkät'i 'ne yä jä'i ts'onäte.

Hänge rä Ndämhai Julio Menchaca Salazar 'ne rä Ndäy'ofogä Hogäm'ui Ariadna Montiel Reyes bi ñhuxä yä hmeya nu'ä rä nkohi n'e njabu da nja yä mfats'i nu yä jä'i pe'tsi yä n'añ'oté n'e yä ts'onaté mi othobi yä mfats'i ri ñ'ehe yä ts'utfi.

Nunä hmeya nkohi xi n'a rä johyadho. Rä Ndämhai Menchaca enä ge xä bi ho nunä kohi ha bi mäa ge "nunä Ndädämhai Hidalgo pe'tsi dä handi dä nja mahyegi rä t'ek'ei n'e rä mfats'i to'o ot'yabi rä m'edi. Ga'tho yä njut'i n'e yä mfats'i t'umbi yä jä'i pe'tsi yä n'añ'oté n'e yä ts'onaté mä

hioni n'e njabu dä nja n'a rä hogä m'ui ha ga'tho yä mehai".

Ariana Montiel Reyes, rä ndä ha rä Secretaría de Bienestar, enä ge nunä nkohi, ge'ä se nä xeni nunä m'efi habu te'mi dä t'umbi n'a rä hogä mfats'i ga'tho yä jä'i pe'tsi yä ts'onaté ha nu Hidalgo.

"Nunä njut'i mä dä t'umbi, dä mfaste dä nja n'a rä hogä m'ui nu to'o pe'tsi yä ndumui, n'e yä xuhñä nge'ä pe'tsi yä n'añ'oté. Nunä m'efi dä t'umbi ga'tho, hinto mä dä gohi, ha njabu gä y'ohu mä njuäntho".

M'ü dä t'umbi nu yä njut'i ga'tho to'o pe'tsi yä ts'onaté pe'tsi gä benihu ge mä hioni nduthi rä bojä dä uni rä Ndamhai

nunä Nguthai. Mä dä t'uni n'a nthebe m'o, yä m'o Gä bexo (\$100,000,000.00), n'e njabu dä zots'e yä jä'i pe'tsi yä ts'onaté nu'u ha bi m'ui, n'e to'o zots'e 64 yä jeyä. Njabu dä nja yä mfats'i to'o hingi pe'tsi mä r'a yä njut'i hä mä r'a yä Ts'üt'ui, n'e dä fats'i dä me'tsi n'a rä hogä m'ui.

Nunä Hmeya Nkohi, udi n'a rä njuts'i ha yä nsute yä 'ñepi yä jä'i pe'tsi n'a rä n'añ'oté ha mä Nguthai Hidalgo. Dä za dä t'umbi n'a rä njut'i n'e mägä n'a rä hogä mfeni n'e rä mfats'i ga'tho yä jä'i pe'tsi nu yä ndumui, n'e di petsihy rä t'ek'eui yä hogä m'efi ot'o ha nunä hmunts'ä mui.

Rä kohi nunä Ndädämhai Hidalgo pe'tsi dä ja mä su ga'tho yä mehai, n'e dä me'tsi mähyegi yä ñ'epi n'e yä mfats'i mähyoni n'e dä nja n'a rä hogä m'ui, ge'ä njabu dä hneki ge yä Ts'üt'fi ot'o rä mepäte nu'ä xä t'embi n'e dä umbäbi n'a rä hogä te yä jä'i.

N'a rä hoga m'ui di hneki ha yä te yä jä'i pe'tsi yä ñ'añ'oté n'e yä ts'onaté nge'ä mä dä t'umbi yä njut'i ga'tho to'o pe'tsi nu yä xuhñä.

Dä zots'ö rä nzaki ga'tho yä me Hidalgo: hi xki nja nunä m'efi

Dä zombi rä nzaki gatho yä me Hidalgo: nge'ä xä nja n'a rä nkohi.

N'a rä nkohi xä t'ot'e hänge xä hmeya rä hai Hidalgo, ge dä mpatuä rä te, rä m'ui m'odho yä jä'i.

Bi nja rä nkohiui rä Ngunt'ohñä Me'mända Gä Sute Nxotho ha rä Ndämhai M'onda ma dä umbä rä Nsu Nzaki Mänxotho yä mehidalgo dä t'umbä nunä nsu nt'odhe.

Hänge Hidalgo gehni mä n'ä rä nguthai rä n'ate ne yoho mänxotho rä Nguni M'onda ma dä t'umbä rä Nsu nzaki Gä nt'odhe mänxotho yä mehidalgo.

Nu'ä rä nkohi hingi tsa t'embi ge dhö'mi ge dä t'umbi gatho nu'ä r'et'a 'ne hñuu m'o yä ngunt'odhe 'ne yoto ndhebe 'ne yoto yä dängunt'odhe mä xoge rä nguthai Hidalgo. Hinte di bö'ä rä yabu, 'ne tengu di ntini.

Rä Ndädämhai M'onda ma dä kut'a r'et'a ne hñato m'o yä m'o 'ne gohote 'ne r'et'a ndhebe 'ne r'et'a 'ne kut'a mbexo.

Nunä bojä di ma ha rä nt'ot'am'epäte Gä nt'odhe, dä t'umbä rä me nzaki jä'i 'ne dä dhai yä mpepä nt'odhe 'ne yä 'ñedhi. Bi dhokä yä nkohiui rä IMSS-Hogäm'ui rä Ndädämhai M'onda nuua Hidalgo, habu enä ge rä nzaki ge xä mäyhoni di mabi gatho.

HIDALGO: Rã m'udi ng'ut'hai di mpa mä r'aa ya hnini, di hneki xã hño nu'ä ri ñepi

Hidalgo: ge rä ngutñä ha rä Dämhai nu'u te papä mä r'a yã ntongä dänhi ge n'a rä hogä ñ'ent'i di 'ñehni.

Hidalgo n'a rä ñ'endho nguthai di ntongui rä nhini M'onda, di ntini gã xengãñho nubyë yã gãxã jeya. Ngu mângã yã ndhoni ha rä **Ngunt'óhñä Dämhai M'endhoni gã Ntingähai (INEGI)**,

Njani xã meñni nu'u te hoki ha mä r`a yã ntonguädähai yo m'o yã m'o yã m'o gã bojã k'angui nunä mydi nde njeya yo m'o n'ete ne hñuu.

Hidalgo xã ñhuxã mpa ngu yã m'et'e, yã mpepä bitsbi, yã mbunjunbjã, yã ñ'o ndhok'mai 'ne hängudho mpepi bi ñhuxã mpa.

Yã 'meñnãm'a mehidalgo bi hneki mä nxqtho ni Hmunts'ä Nguythai, China, Guatemala, Puerto Rico, Brasil, Canadá, El Salvador n'e mä r'aa. Nu yã mpã xã nja ha mä r'aa yã hnini, mäã hanja ja rä ts'edi yã m'efi xã dhoki

nuaa ha mä Nguythai Hidalgo, nge'ä hioni mä r'a yã ñ'uu ha mä r'aa yã hnini ha rä ximhai.

Di hneki xã hño nu yã mpa xa nja, nge'tho ja ndunthi yã hogä mfeni ya mehai Hidalgo, ja ndunthi yã nimfeni n'e njabu dã ntsa thähã ha mä r'aa yã hnini. Ya m'efi, n'e yã m'ego pe'tsi ndunthi yã mfädi ha yã nthoka mpa, yã r'a'yo m'efi ge'u xã ot'e nu yã hogä thogi.

Nunä ngut'ñuu rä m'ehñãm'a ge di mfats'i mä nxqtho yã mut'äse 'ne rä hmunts'ä mehmüt'i gatho, njabu 'nehe xã mfaste rä ndädämhai gatho ni Hidalgo.

Hänge di 'ñehni dho'mi ge Hidalgo go dã ngut'äl'ñuu yã m'ehñãm'a mä nxqtho Ntongädähai.

“Nunä ngut'ñuu rä m'ehñãm'a ge di mfats'i mä nxqtho yã mut'äse 'ne rä hmunts'ä mehmüt'i gatho, njabu 'nehe xã mfaste rä ndädämhai gatho ni Hidalgo”.

Xä t'umbi 2 m'o n'e 5 ndhebé

Yä mfäxä bojä mi o'tuabi

rä medi yä jä'i pe'tsi yä n'añ'ote

Rä hogä m'efi nda Santiago Nieto Castillo nge'ä ma hioni dä uadi yä ts'o m'efi n'e yä ñ'atsa nuua Hidalgo

Rä ñ'atsa ha yä Ts'utfi ge'ä n'a rä xuhña ha rä za yä mehmüt'i ja ha yä mpaha yä ngunt'ohña gä ndänguthai. Nuua M'onda, xä nzäntho di mpefi nu mä Ndädämbhai n'e najbü dä uadi nu yä xuhña, n'ehe mähyoni dä t'ot'o ngu nu'ä pefi rä ndä Santiago Nieto Castillo, ge'ä ot'ä rä ts'edi dä mats'i rä Ndämbhai Hidalgo ge dä puni nu'ä rä ñ'atsa, rä mfe.

Nieto Castillo, xä mpefi n'e xä ñäni yä hogä uenda ha yä ts'utfi. Nduthi yä m'i'ki xä ngaste yä ñ'atsa hänge rä nge'ä xa di hneki xä hño rä mepaté nu'ä xä ot'o ha nunä Ngyuthai Hidalgo n'e ga'tho M'onda.

Nunä dängä m'efi xä hioki di hneki ha yä ngaste xä t'ot'o n'e yä nt'ani xä faste n'e njaby dä uadi yä ñ'atsa n'e yä mfe, ha njaby n'ehe yä jä'i da gamfribi man'aki yä ndadamhai n'e yä ts'utfi.

Rä Santiago Nieto xi pädi ndundhi xä mpefi ha rä Numuui ha Pätshë yä Nts'okäte gä Nsyki (FISEL) ha 'nehe bi Ndä ha rä Mut'ä Hnimfeni gä Metsnjut'i (UIF) ha rä Ndämbhai Dähai. Hänge nunä m'epäte bi y'ot'ä r'a yä hogä nt'ani hänge bi y'ot'ä nts'ämi 'ne bi y'ot'ä ntsati nu yä ts'o ñ'ängänjut'i ha yä ñ'ent'ä nt'othña 'ne gatho yä nt'ot'ä ñ'atsa nuua Hidalgo 'ne

gatho M'onda.

Nu rä t'ek'ei pe'tsi, n'e rä hogä mfeni ha rä m'efi xä hoki nzäntho, di hneki xä hño nubie habu di handihy m'uidho yä ñ'atsa ts'utfi, n'e habu ja yä xuhña ha hi ngi hopi dä nja n'a rä hogä te ha ma hninihy. Di pädihy ge yä ñ'atsa hi ngi faste, sehe ot'o yä ts'okäte n'e hingi faste habu ot'o rä m'edi yä hogä m'efi gä ts'utfi, di handihy ge rä mepäte yä jä'i ngu rä Santiago Nieto Castillo, mahyoni m'u di te'mihy dä uadi yä mfe ha yä dämbhai n'e yä ts'o'yo ts'utfi.

Rä mpungä ñ'atsa ge'ä n'a rä ts'etfi mä yhoni dä nt'ani ha rä nxotho y'utmfädi ge dä hneki ha rä nxotho ngut'ñuu. Santiago Nieto xä gut'ä rä ñ'uú n'e xä udi hanjä pé'tsi dä mpefi. Xä udi hanjä mahyoni n'e tengu rä ndundhi n'e tengu rä ndängi rä hogä m'efi n'e yä uendä xi mä juäni nuä mäa ya Dämbhai, nge'ä najbü da za dä nja n'a rä hogä ñ'epi n'e dä nju yä bojä nu'ä xi mähuäni dä t'umbi ra faste ya mehai, ha hi ndä gu se n'e dä mpe bojä ya ñ'atsa ts'utfi n'e yä ñ'atsa dämbhai.

Nunä ngaste t'o'tuabi yä ñ'atsa ts'utfi, n'a rä m'efi mähyoni dä thoki nzändho n'e mähyoni ga'tho gä pefihy.

Enä rä Nieto Castillo ge dä nt'ui n'a rä hogä 'ñehe xi strä ñho

hindä nja rä ñ'atsa ha Hidalgo 'ne mänxotho M'onda, ot'o rä mfente, n'e mäa ge yä hogä mfeni n'e yä hogä m'efi xi mähyoni ha ga'tho rä damhai.

Qt'o rä m'edi yä hogä ndädambhai, yä hogä ts'utfi ha ga'tho yä hnini, ga'tho nu M'onda.

NDENZAPI: HNIHI NDHÄKÄÑ'ÄTSA

Bi y'ofó: Yisel Hernández

Ha rä Ngüthai Hidalgo, Ndenzapi bi got'ä yä gosthi nnu'ä rä müdi pa rä zänä mpaznä ge'ä rä mutä mfeni rä Ndängüthai Julio Menchaca Salazar nja dä dhäki rä nkuatänho mi t'ot'ä mfats'i Gä mbane, yä nsuse, yä ts'o ndhate, 'ne gatho yä t'ot'ä ñ'ätsa ge'u mi ja nzändho ha yä ngüt'ñuu bi dhogi.

Rä ndenzapi bi dhuts'i nja dä nsu rä nt'axi rä ndä 'ne rä nzaki mä nxot'ho. nde nuya nnu'ä rä za mi dhoki rä Ndängüthai rä Omar Fayad, gatho mi ja rä ñ'ätsa.

Rä r'et'a 'ne hñäto mä par ä zänä ñhoxi rä Ndäy'ofu Mändedho Ni'mai Mahai, rä Mónica Patricia Mixtega Trejo bi mä ha rä Dähmunts'i Ngüthaidä nja rä r'ay'o Ndenzapi ge njaby dä mēfi xä ñho dä m'edi yä ñ'ätsa, ge hindä nja yä ñ'u.

Mä paya ja guto yä Ndenzapi bi j ha yä yhodi nhini: Män'uts'i, Ntizayuca, Njundhe, Mäm'ay'e, Ndähmu, Huejutla, Mineral de la Reforma, Mämeeni, bi zoki ge habu hindä nja yä ñ'ätsa. Hanja dä 'mēfi: bi dhokä kut'a yä nt'uikohi QR nja dä t'ot'e yä ngaste: ge dä ts'tsi rä mbyundu, strä nguni habu dä t'ot'ä rä ndenzapi, rä ndhuxm'ui Gä ndhuní, rä nsu Gä nt'u'mai, dä nja gatho rä yotopa, dä nja yä nseki Gä hñunjeya.

I. Nu'my mi ja yä ndhebe mbexo.

Nuu'ä rä Ndängüthai rä Omar Fallad yä Ndenzapi xä bi nja yä ngaste Gä ñ'ätsa, nnu'ä rä za mi t'ot'e, mi t'enä ge mi ja yä nseni nk'uamba mi t'unidho yä bojä ha yä Ndenzapi, mi jase yä nkuatänho.

Hingä ge'ä mi eni yä mpepi, hingo ge'u yä jä'i di 'ñepi dä mpefi, go mi nssuse r'a yä m'ui njaby bi zudi rä Mónica Mixtega.

Bi t'ambi n'a rä y'ot'ä Ndenzapi ni Mämeeni, enä ge n'a rä mbynjot'i bi jut'i n'a ndhebe; n'a rä ndunjungi hñundhebe mbexo, rä nge'ä enä ge r'abu mi dhämmbi mä ts'uu.

II. Rä ntsapä ndhäkä ñ'ätsa: ge'ä rä mfeni rä Julio Menchaca.

Hänge nu rä Ngüt'ñuu rä Julio Menchaca, dä nja yä mpadi, ge dä dhäkä rä ñ'ätsa ha yä Ndenzapi, ge dä t'umgä mpaha, ge rä nt'uikohi QR ge dä y'ot'ä ngaste nu yä ñ'ätsa dä nja, yä ngänts'i, 'ne te mä r'a dä hmää dä nt'ots'e.

Di mpets'i nge'ä r'a yä 'mehmut'i bi y'adi dä nja ndenzapi Gä mut'i ha zäge dä za dä 'mehni sehe rä ndhots'mai ge nunä hindä za, ge hingä mä yhegi ngu mi t'ot'e mä m'et'o.

III. Rä mpatä r'ay'o ndämhai: rä njuts'i rä not'e.

Nu rä Ngüt'ñuu rä Julio Menchaca yä ndenzapi xä hneki yä 'mēfi, xä njuts'i yä mpadimpepi, xä dhandä yä nseni ñ'ätsa, hingi njaby ngu mä häm'u, nu'ä rä za mi t'ot'e.

Njaby 'nehe dhoni ge dä dhuts'i mä r'a yä r'ay'o mpepi Gä nt'eni, dä magi mä ts'ü yä ya'ä yä 'mē ndenzapi, dä dhäkä yä ñ'etñ'ui, xä dhuts'i yä dhogi n'ate 'ne kut'a yä ndhäkä'oi n'angu n'a rä ndenzapi, 'nehe xä dhuts'i yä nt'ui'mai nja dä hmunts'i yä dehe y'ee.

"Xä zoxä goho t'um'o n'a ngu n'a rä ndhebe yä ñ'ohnä hmati täpä rä jeya yo m'o 'ne n'aa" Mónica Mixtega".

Bi t'ambä n'a rä jä'i enä:

Nu'i gi pädi te mä mpadi ndhuxm'ui nu'ä rä ndenzapi rä müdi 'nepyē?

Mä n'a xä ñho, xä ngunt'ä mä häm'u xä ndi ndo'mi ndundhi.

¿hänja hnu'ä'ihü?

Mä yhegi n'a tuki ngunt'ä zäge xä ge'ä.

¿Gi kamfri ge otho rä ñ'ätsa?

Hinto tsa dä bädi, zäge hinä, nge'ä mä däme bi jongui n'a rä mēfi ja te bi y'ambi, 'mestho bi joni to jut'ä rä 'ñuu, handi ge hindä ñhämbä yä bojä, hänge zage hinä bye.

Rä 12 Dängo ha rä b'atha rä bot'ähi / Huitexcalco

Bi y'ofó: Yisel Hernández

**Yä mefi t'ot'e nja dä nja rä
ntsi'ts'i Gä me'mai ngu di 'ñepi
n'a rä nhini ge di 'ñepi rä mfats'i
gatho, ngudho dä nt'ui yä ngo.
Ngu'ä bi t'ot'e rä nt'ui r'et'a yoho
rä Ngo ha rä Bot'ähi, bi nja ha rä
Nt'uim'ui Huitexcalco rä yhodi
M'iza, rä Nguthai Hidalgo.**

Nunä ndhoki – bi t'ot'e yopa Gä ngo ñ'utmfädi – bi dhoki juadi yä nt'ui 'mefi ngu: yä dhuhu, yä sahnei, yä hmä zymfädi, yä 'mëndhoky'e, yä nzäihñuni. Njaby bi t'ot'e rä r'et'a hñuu 'ne r'et'a goho mä par ä zänä ñhoxi, nu'ä bi nja bi dhokä n'a rä nxingt'ofu bi dhuts'i yä mut'ähnei, yä me'mede, yä mut'äduhu, yä y'ot'ä ñhekjäi, yä me'mefi, yä hmä'mefi, yä nguhax'mai 'ne yä ñänhiui; njani bi dhoki dhogi dendhebe yä nt'ui 'mets'ogi.

Nunä nt'ot'e bi müdi rä jeya yo m'o goho ndhebe, ngudho rä nt'ui t'ot'e n'a ngu n'a rä nhini ha dhoki ha rä 'Madha rä Bot'ähi rä Nguthai Hidalgo, Rä Nda Issac Escamilla rä mytä Ndhuti Ñ'ängä Hai go umbä rä ñ'ui, 'ne gehni rä ñhütäte ha yä nhini ha dhoki.

Nu'ä mä n'a xä ñho nu'ä xä t'ot'e nunä nt'ui nt'ot'e, xä dhoki nu'ä rä 'menhini ntenm'ui Gä hmunts'i 'ne Gä mfax'mefi. Nu'ä rä hne'ä bi t'ot'ä ha rä Huitexcalco bi mfeni dä nja nge'ä nu'my bi t'ot'uä nzingui rä mut'ä sahnei ha rä nt'ot'ä r'et'a 'ne n'a rä ngo ha rä Bot'ähi.

Nubye bi dhandi 'my dä za dä t'ot'e bi hmä ha n'a r' ahmunts' rä nhini nde nnu'ä rä mfeni bi syki ha bi hmäa ge dä za dä t'ot'e. nun' nt'ot'e nt'ui bi dhoni n'a r ä me'ñepä ñ'ui, rä nhini bi joni bi y'ot'ä yä mfax' 'mefi nubye ha rä hmunts'i bi matäte.

Rä Issac Escamilla bi mäa ge hingä sehe dä t'ot'ä rä ñ'äni Gä y'utmfädi ge 'nehe honi dä t'ot'ä nsu yä xuhñä mäxoge; ge hindä nja yä paxi, dä hma'tä yä batsjä'i dä t'utä rä müdi hñäki hñähñu, dä njutuä rä mfeni rä mäte Gä y'utmfädi.

Rä 'mey'utmfädi bi ndheui nu'ä rä dhogi nduyhadi, yä bätsi, yä dängä jä'i bi yhandi gatho nunä dhogi tsoo ha 'nehe bi yhandi nu'ä ha bi dhokä yä 'medhoy'e bi m'uhni ngu hñute yä meyhoky'e.

Rä me 'ñepä y'ui ha rä nhini bi mäa ge bi dhokä nunä mets'ogi jamädi yä 'maste yä mut'i to'o mi ne ge rä nt'uim'ui Huitexcalco dä njuts'i; ha 'nehe ge bi nja rä dhähä, feni ge mä n'a rä m'iki dä za dä t'ot'e mä n'aki.

Thogi n'a jeya...

DI PE'TSIHU N'A RÄ KOHÍ

Julio Menchaca rä ndämhai mä n'a xä mpefi; bi t'umbi dhogi r'ato m'o yä nsuki rä jeya yo m'o n'ate 'ne yoho ge'ä rä bante mpadi Hidalgo.

RÄ MUDI JEYA MPADI GÄ 'ÑENDÄ BI DHUTS'I YÄ HNO'TSE 'NE DÄ NJA RÄ MPADI HIDALGO

Bi y'ofó: Xiuhuitzilin

- **Julio Menchaca** rä ndämhai mä n'a xä mpefi; bi t'umbi dhogi r'ato m'o yä nsuki rä jeya yo m'o n'ate 'ne yoho ge'ä râ bante mpadi Hidalgo.
- **Rä ndämhai** râ hnekä nt'othñä mä nxotho.

Rä ment'ani "Ranking Mitofsky, yä ndämhai M'onda" rä mexengäñho, mä jeya rä zänä ñ'uznä enä ge yä me'manda bi xuki ge rä Julio Menchaca Salazar rä ndämhai Hidalgo go ge'ä bi ñhäi rä mudi 'mefi, mä n'a ot'e xä ñho.

Rä zänä ñ'uznä rä jeya yo m'o n'ate 'ne yoho, ge bi t'umbä ndho'tsi rä hñute gi zongä dendhebe n'a ngu n'a rä ndhebe; nu rä Mauricio Vila rä ndämhai Yucatán bi t'umbä hñut 'ne n'aa 'ne guto; Ricardo gallardo (SLP) bi t'umbi ndendhebe 'ne guto rä ndhebe; Miguel Requelme bi t'umbi dendhebe 'ne hñäto 'ne hñäto; ha nnu rä Julio Menchaca dendhebe goho 'ne guto; hängge yä ment'ani Me Hidalgo bi umbi gä ñho râ 'mefi rä ndämhai Julio Menchaca.

Nde, te mä nt'ot'e xki yhokä rä Ndämhai bi japi bi däpa rä paha rä jä'i nunä mudi jeya râ 'mefi? Rä hmänxotho Yhandi bi y'ot'ä r'a yä nt'ani te gatho xä mefi rä ndämhai, hänge bi züdi r'an'añ'o ngu: rä nt'ungämfädi, rä nt'ungä dehe, rä ndhäkä ñ'ätsa, rä 'mo'tä 'ñuu 'ne mä r'a yä dhoni'otuä rä 'međi yä me Hidalgo.

Bi zoxä n'a rä mejsui r'ato m'o ndhai gä ndheñhee bädmfädi

Bi nt'undho yä mfaste 'ne yä ndheñhee gä bädmfädi, hänge bi zoxä n'a rä mejsui r'ato m'o ndhai gä ndheñhee bi t'umbäbi n'a n'a rä m'ui, to'o mä n'a bi bömbi xä mädi nu yä ñöpämfädi, bi t'umbi ngu yo m'o mä dee, bi uapä ndhai nt'oua, yä tunt'oua, yä nfoua, yä ngut'i, yä ndhuty'uga; njaby bi mängä rä Isela Vargas rä mee nu'u yoho yä bätsi, ge jab i yuhü ha rä ñöpämfädi ne n'a rä zi t'ixu jab i yut'ä ha rä mejsui mfädi.

Njaby mi mengi yä bämfädi ha rä ngunt'udi bi dhutsuä yä bätsi "n'a ngu n'aa ngu n'a m'o kut'a ndhebe bi tso'tsä hñu m'o n'a ngu n'a rä ma njeya rä mfädi, hänge ngu mänxotho bi zongä r'ato m'o mbexo", njaby bi mängä n'a rä mee ha rä nt'um'ui Tulipanes. Hänge rä Ndämhai Julio Menchaca bi uni r'ato ndhebe ne n'ate yä bämfädi enä ge bi mejsui ngu kut'a ndhebe zoxä hñäto ndhebe mbexo bi mabi yä bätsi ge'u mi teje yä taa, mi tambi nt'ohñä, nt'ohmi, yä m'ant'ä he'mi, yä nzikt'ofó, yä mpu'ti, yä nt'onjät'i 'ne mä r'a te ndhoni.

'Nehe nunä ndämhai bi umbä n'ate 'ne r'ato m'o yä mfats'i, yä bämfädi y'o mä dee 'ne nu'u yä däbämfädi.

Bi dhuxä nt'et'i rä CAASIM

Ngu bi mutä rä ngüt'ñuu rä Ndämhai Julio Menchaca Salazar nu rä zänä ndäy'e rä jeya yo m'o 'ne yoho, 'mestho bi m'epä rä dehe yä jä'i ha rä za yä nt'um'ui ni Njundhe hänge rä nge'a rä m'ehni gä Dehe 'ne yä 'ñuts'odhe gä ndhuxm'ui m'faxängytnhini CAASIM, bi ntsau hingo rä nge'a mi otho rä bojä bi dege rä m'et'o ngüt'ñuu.

Ha rä "m'atä nt'ot'am'epäte" pe rä Julio Menchaca bi mä dä mats'i gohote 'ne hñäto yä nt'um'ui ni Njundhe, CAASIM dä ñhe'tsi r'ato yä otsdhe ha rä Colosio, Juan C. Doria, rä Providencia 'ne yä nhini Matilde 'ne Téllez.

Rä mudi hmä'mefi rä Julio Menchaca bi mää ge ma dä kütüä dendhebe yo m'o yä m'o mbexo nja dä yhokä nunä nt'ot'am'epäte; ha 'nehe rä Juan Chávez Tromala ge'a rä ndä ha rä CAASIM, bi 'nehe ge bi sipi dä yhokä mä r'a yä otsdhe, n'ate 'ne r'et'a 'ne yoto; dä kütä yo ndhebe gohote 'ne yoho m'o yä m'o.

Juadi yä jä'i ha rä Juan C. Doria bi ntangä m'otsdhe nja bi xit'a yä m'odhe mä ñä ha yä tonngu, ge hints'a mi tsedi rä dehe njaby mi enä rä Nda Manuel Liberato mi m'ui ni ha rä tonngu.

Rä m'e dehe gehyu yä xuhñä bi me'tsä ha rä nhini Njundhe, Hänge rä Julio Menchaca bi mängä ha rä ñ'ent'i ge dä yhombä rä bñi yä xuhñä, dä yhongä rä mfats'i dä kütä yä m'o yä m'o n'a ngu n'a rä Ngütñhini nja dä umbä rä dhe gatho yä gohote 'ne goho yä ngütñhini.

HYANDI: Di hneki mä n'a'ño

Ha nu'a mä hñu ndhebe m'o yä m'o dä ky'tä ha yä ndhokä 'ñuu; ngu di mani Concepción, rä yhodi San Agustín Tlaxiaca nge'ä juadi yä pa xki nts'ogidho hixki t'umbä nt'ots'e, "ge y'o di dhoki" njaby bi mäa rä Nda Juan Benítez rä mengu nt'um'ui Benito Juárez.

Nu'a rä nkohi bi y'ot'a rä Ndä Nguthai ge dä y'oni xä ñho yä bojä dä nja xä ñho yä 'mefi; hänge ha rä za yä nt'um'ui bi dhutsuä yä nt'odutu gä njamädi rä ndämhai.

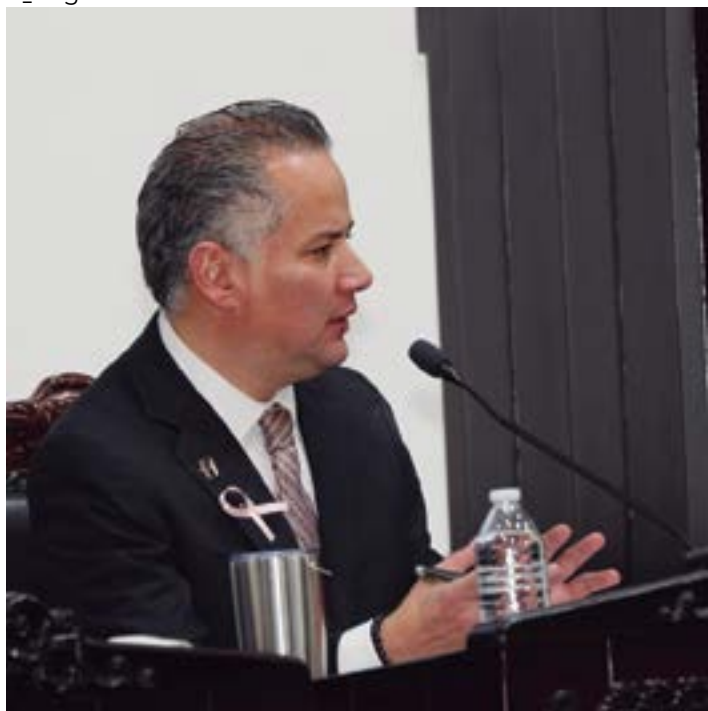
Rä Goho Mpadi Hidalgo

Rä hmänt'ui nt'othñä gä Dämhai rä Andrés Manuel López Obrador ge dä ñhähä rä ñ'ätsa, njaby nzändho xä mäa, ge di 'ñepi dä ñhähä ha rä mëndämhai, hindä mfe yä bojä, hindä nja yä ndhekä bojä ngu mä r'a n'a'ño yä nts'okäte mi ot'a mä r'a yä ndämhai xki dhpgi.

Hänge njaby bi müdi gä ndä ha rä ngut'ñuu rä Julio Menchaca bi y'ot'a nseni tengu'ä mi ntini ha rä m'etsbojä rä Nguthai nja dä fädi yä n'uekä bojä xki nja; hänge bi sokä n'ate 'ne guto yä ohmi ha bi ts'udi ge xki m'edi ndee m'o yä m'o gä bojä, ha rä za yä yhodi nhini.

Juadi yä Ndä Yhodinhini bi ma rä fadi, mä r'a yä mepäte xki 'mat'i bä dhoni ha mä r'a yä hai nge'ä xki mfaste ha rä "Estafa siniestra" rä nge'ä, rä Ndämhai mehdalgo bi johya nge'ä yä juänäts'etfi bi y'ui rä "Ngunt'ui ge Nu'a xä Mfe dä Jotsuä rä Nhini", njaby dä ua'ä rä mpumbäte to'o ge'ä xki mpe.

Mä yhoni dä fädi ge getshe rä Julio Menchaca bi mäa ge dä t'ot'a yä ntiani 'my dä dhäkuä rä 'mëndä, bi mehnä nunä müdi nt'ani ha rä Dämüt'i ts'etfi ge njaby dä t'umbä humui yä jä'i dä fädi ge t'otsuä noya nja dä dhandi yä 'mefi yä ndädämhai, njaby dä t'otue mä dee rä 'mefi 'nehe dä za dä t'eni gä Ndädämhai.

Mä dä mpefi get'bu rä ICATHI n'e rä CEDSPI njaby dä 'ñoui ya müdi mehai

Rä ICATHI n'e rä CEDSPI, bi hmeyä n'a rä nkohi gä m'efi

San Agustín Tlaxiaca, Hgo.

Rä ñut'i n'e rä uat'i yä müdimhai ha yä nt'udi gä m'efi ngu nu'ä mähyoni dä njuts'i, ge'ä dhoni ha nunä hmeyä nkohi bi xihni yä ndä rä Instituto de Capacitación para el Trabajo del Estado de Hidalgo (ICATHI), Jorge Israel Acosta Benítez, n'e rä ndä ha rä Rä Me'ñepi Nguthai nja rä Njuts'i 'ne rä Nto'tse yä Nhini Müdimhai (CEDSPI), Prisco Manuel Gutiérrez.

Njabú, enä rä ndä ha rä ICATHI, dä gohi n'a rä mfäxä hmunts'i, ngu'ä mäa ha ra rä Nt'ui rä Njuts'i Nguthai (PED) mängä rä Ndädämhai Julio Menchaca Salazar, n'e rä mmats'i mäa rä ts'utfi rä Mepäte n'e rä Nsute Mehái (Trabajo y Previsión Social), Oscar Javier González Hernández, habu honi dä ñ'uti ga'tho yä hmunts'ä jä'i ha yä m'efi rä njuts'i n'e rä nte ga'tho rä Nguthai Hidalgo, rä nge'ä n'a rä hogä nt'udi xä ot'o rä m'edi.

Rä ndä ha rä CEDSPI, Prisco Manuel Gutiérrez, enä ge xi mä hioni ndundhi nunä hmeyä kohi nge'ä njaby dä t'umbi yä mfä'mefi ot'o rä m'edi ngu yä mfeni ha yä hnini müdimhai.

"Ha nunä hmeyä nkohi, nunä CEDSPI n'e rä ICATHI mä dä za ga honihy ha yä ngütnhini n'e dä faste dä nja rä ts'edi nu yä nthokä m'efi n'e yä hogä m'ui yä müdimhai.

Njani ngu nunä m'efi, di pefihege rä mepäte bi mängä mä Ndädämhai ge mähyoni dä zots'o ga'tho rä ts'edi ha nunä Nguthai Hidalgo, ge'ä rä hnini", bi ñ'enä.

Ha nunä hmeyä nkohi, enä di yoho yä ndä ts'utfi, dä t'umbä n'a rä dängä mfats'i ha yä müdimhai hidalgo ha yä m'efi rä hogä njuts'i, nge'tho pe'tsi ndunthi yä mfädi ha di ge'ä dä za dä fasté dä me'tsi mä r'ä yä ts'edi ha yä m'efi.

N'epu njaby, ngu nu yä mfädi ne yä ts'edi, rä ICATHI n'e rä CEDSPI, di mpefi mahyegi n'e dä za fats'i rä mpatä mfädi, mpatä m'ego n'e mä r'aa n'e njaby dä zoho rä hogä m'ui yä müdimhai.

Nä Luisa Anaya bi ñ'udi tengu'ä rä hñuni ha rä b'atha rä bot'ähi ha nuni Paris, rä hnini Francia

IXI RÄ KUH!

Bi y'ofó: Xiuhuitzilín

Hinge njabu tho rä ndä Julio Scherer García (QEPD) 'na rä dängä mfeni nuua M'onda mi ofo 'ne mi pehni dä jämpäbi yä hme di mani ja rä hyodi Tlaxcoapan, 'ne dä häts'i dä zot'o M'onda, b'u hindä njabu hinda ñuni mi ena rä t'ixu Mary Scherer, nub'u mi mi sipi yoho yä nt'ani, ¿Jabu nuni Tlaxcoapan? 'ne ¿Te rä hño pets'i yä hme ri mani?

Hin xä hñei dä thädi. Tlaxcoapan di mani nuni ja rä B'äthä rä Bot'ähi, ja rä hyodi nuua Hidalgo, di ntheui ja nu rä nguni rä dängä hnini Tula.

Ja nu'ä rä nt'ani di ñ'ani te rä hño yä hme ri mani ja nu'ä rä hyodi 'ne gadho ja rä B'äthä rä Bot'ähi, ge'ä nu'ä rä nthoka hñuni, di y'ot'ä rä ts'edi hindä ntäte nuyu ya nzubi ungä yä hñuni xi di nt'hi tho 'ne ngu yä r'ayo mfeni. Rä hñuni nunä ndom'i di mpefitho ngu xi mi thoki mä jam'u, gä pädihu; gadho yä hñuni di thoki di japi

ndunthi yä ntsots'i nu'u xä pot'i ja yä juähi'u, nu rä dëdha xä ñ'ehni ja rä juähi n'epu di thoki rä zuni (rä dedha xä da'ä ja rä dehe 'ne di ñ'oui rä nani, ge'ä thoki yä hme b'efa dä jät'i) 'ne dä y'ent'ä rä doyo xä mpat'i ja yä zaä.

Jange rä nge'ä rä ndä Julio Scherer mi pehni dä jämpäbi yä hme, ngedho n'ehe mi ja yä m'o dëdha, ne'u n'ehe tsa dä thoki r'a yä m'o hme xi xä nkuhi, nu'u b'u to'o dä tsapi n'aa ja xä nthoki dä japi 'na tyki rä u 'ne 'na rä thant'ä ixkähä ge'ä rä ndunthi to'o dä tspi 'ne xä dä jo nunä nthoka hñuni rä B'äthä rä Bot'ähi.

Ga'tho nu'ä 'ne mä r'aa xi pädi xä hño rä nä Luisa Anaya Pérez, 'na rä dängä thoka hñuni rä mengu Santiago de Anaya, Hidalgo, ja rä hyodi rä B'äthä rä Bot'ähi, nu'ä xä pädi gadho nu rä nkuhi yä hñuni nuua 'ne njani bi ntäte 'na rä nt'ets'i nunä jeyä bi bi thoki rä 2022

Luisa Anaya Pérez, 'na rä dängä thoka hñuni rä mengu Santiago de Anaya, Hidalgo, ja rä hyodi rä B'äthä rä Bot'ähi, nu'ä xä pädi gadho nu rä nkuhi yä hñuni nuua 'ne njani bi ntäte 'na rä nt'ets'i nunä jeyä bi bi thoki rä 2022 'na rä tsätähä nuua M'onda rä thuhu ¿Te rä nkuhi rä mäkä jai?' bi hyoki rä dängä ts'ut'ui M'onda.

HYANDI: Di hneki mä n'a'ño

'na rä tsätähä nuua M'onda rä thuhu ¿Te rä nkuhi rä mäkä jai?' bi hyoki rä dängä ts'ut'ui M'onda.

Majuani, nu rä mäkä hñuni rä B'atha rä Bot'ähi xi ndunthi 'ne pets'i ndunthi yä hñuni xi xä nkuhi, xä pädi dä thoki ja rä mfeni yä zi jäi sti ñehni mäjam'u, ge'a bi tsits'i nu rä nä Luisa Anaya Pérez ja 'na rä b'efi jabu dä udi nu yä hñuni pädi dä thoki ri mani Paris, Francia 'ne dä tsoni 'na rä dängä ngu hyoki rä hñuni rä thuhgu Estrella Michelin, jabu bi umbi bi tsapi r'a yä jangu yä jä'i pädi dä tsapi yä hñuni 'ne yä mböho ja yoho yä nt'oxi jä hñuu yä hñuni dä tsapi nu'a rä thoki bi ntät: rä thumngo b'anjua di ñ'oui yä mbängä dñi, yä däkju ja rä dehe, rä t'afi muu, yä hmejuu, yä pikhme, rä dehe ixkähä, rä thent'ä yuhi, yä thenk'u'e 'ne yä xä'u'e.

"Nubye di hyoki 'na rä thant'ä ixkähä di ñ'oui rä y'ot'ä 'ñi", bi ñ'enä rä nä Luisa mi hña 'na rä ixka dutu 'ne rä mada, mi thät'i gä y'e

thoho mihi rä thant'i kuni nuyy yoho yä ntsots'i di ñ'ehni rä B'athä rä Bot'ähi, bi maä ja rä nthots'a hmi rä thuhu tiktok di y'oni rä Secretaría de Turismo nuni Hidalgo.

Bi ñ'ena nu mi nxutsi mi ñ'oui rä nänä mi pa dä hmunts'i yä k'ani, yä xikni, yä yuhi, yä thenk'u'e, yä uambo, yä dñi b'äst'a'ne mä r'a yä n'añ'o yä dñi di thoki nuyy ndunthi yä hñuni di hyoki ja rä ndäte rä B'athä rä Bot'ähi 'ne njani bi utobi gadho kut'a yä t'u 'ne r'et'a yä m'eto, 'ne nu'u gadho bi utobi dä hyoki yä jat'i 'ne dä m'et'e yä thexi.

T'ena yä n'añ'o rä nkuhi to'o da tsapi, mädi njani xä hñei to'o dä embäbi hina nuyy yä hñuni xi xä nkuhi ja rä B'athä rä Bot'ähi, njani nu yä hñuni thoki ri mani ge'u di hneki ja yä dängä hñuni M'onda, 'ne nubye ja gadho rä ximhai di pädi'ä.

Rä bomfeni yä met'e

Poema de las tejedoras

Bi xikí rä hogä ñuni rä xitxi

Me contó el perfume del algodón

Hä rä mudi

que desde el origen

nunä xihmai met'e yä ngande.

del mundo de las abuelas tejen.

Mfädi y'e, hokä thuhu,

Manos sabias, musicales,

nzäntho hoki,

afinando siempre,

nu yä hogä met'e ha yä dhähi.

ese fino entramado de los hilados.

Yä ngande met'e n'e njabu zäntho dä met'e,

Las abuelas tejen y tejerán siempre,

ngu'a nzäntho ha hi nge ngu rä nzäi.

como de costumbre pero no como rutina.

Ngu yä ngande di met'e, met'e yä hogä noya.

Cuando tejen las abuelas, teje la poesía.

Met'e ngu njabu rä te gi met'e,

Tejiendo tejedora vida tejes,

ri y'ot'i o gi hägägi,

tu luminosidad de mí no alejes,

ha rä y'ofri ri y'e di ñ'ani

por tus manos la aguja se desliza

n'e dä hoki n'a rä tudi ximhai

para crear el mundo que suaviza

nu'a gi tsa, nu'a gi handi, nu'a ri mfeni

tu sentir, tu mirar, tu pensamiento

bi mpungä dehe, hiadi, ts'int's'u, xuhñä.

hecho río, sol, pájaros, tormento.

Gi mää yä njät'i, o gi pumfri nxutsi

Amante del color, niña no dejes

rä ndunthi hmäte pe'tsi ri dhähi,

la pasión que tu hilar ágil matiza,

ya ts'int's'u di hñats'i ha rä ndähi.

los pájaros volando sobre el viento.

R'aki rä hmäte ngu rä te rä y'ofri

Dame amada la vida que en la aguja

ha ri m'efi di y'ot'i n'e di xihni.

de tu arte se ilumina y se dibuja.

Hi ngi fädi to'o bi y'ofo--

DEL 22 AL 25 DE NOVIEMBRE DE 2023.
PACHUCA DE SOTO, HIDALGO.

.....
RECINTO FERIAL

GOBIERNO DE
MÉXICO

TURISMO
SECRETARÍA DE TURISMO

TURISMO
SECRETARÍA DE TURISMO

31.5 m'o yä m'o bexo

Bi dhai yä r'a'yo m'e'tsi

ha yä ngunt'odhe

HIANDI MÄHÄM'U

Yä k'oi n'e yä mejai m'efi dä y'oni mä dängä mfeni hu.

Nu yä thogi 'na rä dängä hnini di hneki ja yä hmaa 'ne yä mfeni yä jäi. Yä hnini, yä hmi'i, gadho yä ndom'i pets'i 'na rä thogi mahyoni gä ode 'ne gä zu hu.

Njänio janja di maä, bi m'ui nuna, y'onga k'oi "Hyandi Mähäm'u", 'na rä hogä m'efi tom'i ndunthi te dä däjä: dä hyoni 'ne dä zu yä dängä thogi yä hini ja yä k'oi, nu'u jabu dä hneki xi mähotho yä mejai n'e yä ndom'i.

Nunä m'efi hingä nsogh 'na mut'i yä k'oi, nunä 'na rä m'efi thogi 'ne zohni yä hnini dä m'epfi'u gadho 'ne dä pädi dä hyoki 'na r'ayo m'efi ja nuna mfeni. Nu'ä te hyoni "Hyandi Maham'u" ge'ä dä umbi 'na rä mfats'i ya jäi b'ui ja yä hnini, 'ne dä pädi janja dä mede sehe nu yä dängä thogi 'ne dä pädi yä r'ayo mfeni janja dä udi rä hñaki.

Nuä te mä 'na di hneki ja nuna m'efi ge'ä yä jäi nu yä hnini dä za dä joni 'ne dä pädi janja dä hyoki nu yä 'befi dä udi. Gadho yä k'oi dä thoki xi xä hño 'ne dä hneki mähotho dä pädi dä japi nu'ä t'embi "resina epoxica", njani dä pädi dä hyoki 'na rä r'ayo m'efi nu'ä n'ehe dä za to'o dä pädi dä dä nja n'a rä m'efi gadho to'o dä joni dä ne dä pädi nuna r'ayo m'efi.

Dä Padi dä m'epfi rä resina Epoxica hinga nsogh dä hyoki xi mä hotho yä k'oi janja dä za dä hneki xä hño, n'ehe umbi yä r'ayo mfeni yä jäi dä pädi te dä hyoki 'ne zage to'o dä za da y'oni yä m'efi 'ne dä täha rä bojä. Yä hnini habu xä nja nunä m'efi hinga nsogh dä pädi dä zu rä thogi ja yä k'oi, n'ehe dä yä m'efi dä hyoki dä za dä y'oni 'ne zage 'nehe dä pa njani dä nja rä bojä bu mä hotho dä hyoki. Njeni dä nja yä boja da umbi rä ts'edi yä hnini 'ne dä nte nu'u seho, dä t'umbi rä ts'edi n'ehe yä jäi 'ne dä hyoni dä m'ui xä hño 'rä mä t'suu.

Mahyoni nunä m'efi "Hyandi Maham'u" ngedho thot'si 'nä rä mb'efi honsö udi yä k'oi xä nthoki mä hotho. Nunä mfeni gi nu'ä r'ani yä thogi mä ham'u n'e udi nubye, dä za dä hyandi yä bäsjäi. Hyoni yä thogi nu'u gadho xä y'eni 'ne hin xä nt'odjo ja rä noya yä dängä ts'ut'ui njani dä nja te dä hmaa 'ne gä pädi hu nu te dhogi ja yä hnini 'ne nu janja pädi dä hyandi nunä ximhai.

Mä hotho yä hnini, yä ndom'i 'ne yä jäi, gadho nu'ä dä za da hneki ja r'a mä 'naa yä k'oi dä hyoki 'ne dä udi. Nu'u yä k'oi dä juji ge'u dä pets'i yä dhogi b'u hin to'o dä zu zage dä m'edi 'ra mä t'suu, ja b'u dä thoki xä hño nuna b'efi nu rä "resina poxica" dä za dä umbi 'na rä muui, njani dä za ya jäi sti n'ehni ne'u dä pädi te xä nja ja yä hnini.

"Hyandi Maham'u" 'na rä mfeni xipi gatho janja xä nte 'na rä dängä hnini ja gadho yä thogi beni nu'u 'ra mä 'naa yä jäi. Nuna mfeni hinga nsogh tem'i dä zu nu'ä te xä nja 'ne xä thogi, n'ehe y'oni 'na rä n'uu dä ts'udi 'na rä johya gadho ya hnini mejai. Ge'ä 'na rä mfente ena yä b'efi xi mä hotho dä hyoki dä za n'ehe dä pede yä thogi yä hnini 'ne dä m'epfi ngu 'na rä r'ani dä tsudi gadho yä jäi, nu'u to'o xä thogi n'ehe to'o tsogh, ge'ä 'na rä dängä ngo yä hñaki nuua M'onda.

Mahuäni dä mpefidho rä 4T nuua Hidalgo

Mfeni

Ja rä ngaste nuua M'onda, nu'ä xä nja t'embí rä Goho Mponi (4T) ge'ä 'na rä mfeni ndunthi pädi sti ñ'ehni nüb'yü bi zot'ö rä ndä Andrés Manuel López Obrador ja rä Dats'ut'ui nuua M'onda rä jeyä rä 2018. Nunä r'ay'o mfeni ja yä ts'ut'ui xä hyoni dä mponi rä m'efi n'ehe nu'ä janja yä ts'ut'ui dä hyoni janja dä hyoki yä xuhña rä dängä hnini. Njani, ja nuua Hidalgo xä hneki xä hño janja di mpefi rä 4T 'ne njani dä yopi dä ntäte man'aki, 'ne ndunthi nunä m'efi di hneki ge'ä njamädi nu rä dängä ndä ja mä hyodi hū, Julio Menchaca Salazar.

Rä ndä Julio Menchaca Salazar di ts'ot'ö ja rä dängä ts'ut'ui nuua Hidalgo ngedho ndunthi yä jäi bi umbi rä mfats'i ; njani di hneki m'estho nu rä 4T mä dä yopi dä ntäte nuua ja mä hyodi hü. Nu'ä bi ntäte rä dängä ndä hinga njabyu tho, ge'ä n'a rä kohi bi guyu 'ne dä mpefi ngu xi maä rä Goho Mponi. Rä njamfri yä mejai Hidalgo bi umbi rä zi xita gedho n'ehe di hneki rä njamfri 'umbi rä m'efi rä dängä ndä López Obrador ge'ä 'na rä mfeni di nt'odo ja gadho mä hyodi hü.

Njani 'nehe, hingo rä ts'edi soho dä mpefi tho nuna Mponi rä dängä ndä nunä hyodi Menchaca. Dä hogi tho nuna m'efi 4T ja rä hyodi Hidalgo n'ehe gadho to'o di fats'i di mpefi ja rä dängä ts'ut'ui 'ne yä thuhu di nt'odo ge'yü mä dä y'oni nunä mfeni sti ñ'ehni mä r'a yä pa. Jange mahyoni gadho nu'yü di mpefi ja yä ts'ut'ui dä nthegui n'ehe nu'yü yä mfeni ja rä hma'ä t'ena "M'et'o yä jäi" 'ne hin dä nzabi dä mpefi dä umbi 'na rä hogä m'uyi gatho yä mejai Hidalgo.

Njani nu rä mfeni rä 4T ja nuua Hidalgo hinga soho dä yopi dä ntäte. R"sa mpongä mfeni mahyoni 'na rä dängä ts'edi hyastho dä hneki, dä hyandi nu'yü yä xuhña pets'i yä hnini, 'ne dä nthegui nu'ä tom'i yä jäi. Xi mahyoni nun'ä dängä ts'ut'ui mä hyodi hü dä mbeni met'o nu dä fsats'i yä jäi xä mpumfri tho 'ne yä xuhña pets'i njani dä za dä hyoki yä

m'efi mahyani dä fats'i ya jäi 'ne yä hnini.

Rä 4T nuua Hidalgo, n'ehe ja gadho M'onda, xä ntäte gedho tom'i gadho yä jäi nunä ts'ut'ui dä mpefi xä hño n'e dä fats'i m'et'o ya hnini.

Nun'ä mfeni hin dä m'edi m'estho, 'ne rä uendä hinga soho go rä m'efi nuna r'ay'o dängä ndä n'e'yü yä uenda yä jäi sti ñ'ehni ne dä jut'i rä ñ'uu. Hongsö njabyu dä za gä ena hü nuna mongä mfeni xä nja mä dä ntäte man'aki.

'Na noya tho, b'yü dä yopi dä ntäte nu rä 4T ja nuua Hidalgo dä hogi, ja hinga to'o dä ñ'ena hinte rä hñei nunä m'efi. Nunä r'ay'o dängä ndä, Julio Menchaca Salazar, xä nthegui yä mfeni ja nu'yü yä hmaä rä Goho mponi. Ja hingo soho'ä, mahyoni nun'ä mfeni n'ehe dä nthegui ja rä m'efi gadho to'o di mpefi ja rä ts'ut'ui 'ne ja gadho nu'yü di ne dä jut'a rä ñ'uu. Nunä mpongä mfeni ja rä hyodi Hidalgo dä ntäte tho b'yü hindä pumfri nu rä hmaä ena "M'et'o yä jäi" ja yäs b'efi mä dä y'oni. Rä 4T mä dä hogi ja nunä mä hyodi hee, ja mahyoni n'ehe gadho gä fats'i huu nunä kohi xä nja dä umbi nuua M'onda 'na rä hogä m'uyi gadho yä jäi.

“Rä gohó mponi nu Hidalgo, ngu ha ga'tho M'onda, mbeni ge pe'tsi dä mpefi ha hi ndä nkät'i n'e dä fats'i yä mehai. Nunä m'efi hi ngi tsa dä uadi njabudho, ma hioni dä nja nzändho, hä rä m'efi rä paya rä Ndämhain'e nu ri ñepu...”

Gehnä rä mudi Hmunts'ä Mfädjä'i ha rä 23 rä Dängo yä Mehmi

Bi y'ofó: Nda Pedro Sarmiento

Nubię rä pa rä 18 rä octubre, ya ku Elvis Cruz Muthé n'e Mayn Cruz Muthé, yä mengu rä b'atha rä bot'ähi, bi zgho ha ra Ngu gä Mfadi rä Mbunjunbōjä rä Hmunts'ä Mfädjä'i gä Hñähñu: HYANDI, nubie ha rä **23 Dängo yä Mehmi yä Bātsi n'e yä Basjä'i nu Hidalgo.**

Enä rä Mayn Cruz ge nunä Hmunts'ä Mfädjä'i HYANDI ri ñ'ehe rä ndānts'i ya noyā "handi", "yhandi", ngu ñ'enā to'o xii gi pefi.

Nunä m'efi, honi dä nja rä ts'edi rä mpata noya nu to'o di ñähü nunä hñäki rä hñähñu nge'ä da za gä ñähü n'e gä ofohü mä noyahü, dä za ga hokihü n'a mä mfädjä'i, gä pōtsōhü yä k'oi, ga ñähü ma r'a yä jä'i, m'y gi ne gi ot'e n'a rä hmunts'i gä yabü o n'e m'y gi ne gi ñäui sehe mä n'a rä jä'i.

“Nu rä mudi hotho nunä Hmunts'ä Mfädjä'i, di hneki nge'ä xä thoki ga'tho gä hñähñu, ma gi handi ge ja yä ntheke ja yä thuhu ngu “¿Te xa nja?”, “Gä ñähü”, “To'o Y'ogua”, ne mä r'aa; nuua da za gä ñähü n'e gä ofohü ngu nu yä nt'ohni n'e yä nzuni mä hñäkihu rä hñähñu, ri ñehe ga'tho guto yä nt'ohñä mä hioni gä ofohü”

N'ehe, ena ge di mpefiui rä ku n'e mä r'a ya njau ha n'a rä Nt'ui Noya thogi kut'ä m'o yä noya nunä mudimehai hñäki, habü dä za dä pōt'se yä mfadi n'e yä mefi mä r'a yä jä'i to'o pädi dä ofo n'e dä ñä rä hñähñu, njaby dä nja n'a rä dängä mfadi n'e gä pähy hanjä ñä yä jä'i ha ma r'aa yä hnini habü pädi rä hñähñu.

N'e ena ge ngu dä nte n'e dä ndängi nunä m'efi, da za dä nja nunä Hmunts'ä Mfädjä'i ha mä r'a yä hñäki mudimehai ha M'onda, njaby da ndängi n'e dä za dä nja n'a rä mpatä mfadi yä nzäi ha nuyä r'ayo mfädipepi di handihü nubie yä payä.

Nu yä ku bi hoki nunä m'efi, ri ñ'ehe n'a rä hmunts'ä m'efi n'ehe rä thuhu **HYANDI**, n'e enä ge nunä Hmunts'ä Mfädjä'i ha bi mudi bi nt'udi, ha di m'edi dä mpefi xä hño, hänge hi ngä nduthi yä jä'i xä handi hanjä di mpefi, enä ge ma hioni dä nja yä mmats'i nge'ä ot'o rä m'edi rä bojä n'e njaby dä za dä ot'e rä ts'edi n'e dä nte nunä m'efi, n'e ngu dä thogi yä jeyä, dä za dä tode se.

Nunä ngu gä ts'utfi rä thuhu **Secretaría de Cultura**, bi ot'e rä hma'ti ha nunä Dängo ya Mehmi, n'e ena ge bi ñ'o'tho rä muui gi thogi gi handi nunä Dängo yä Mehmi yä bātsi n'e yä basjä'i nu Hidalgo, nunä rä jeyä 2023, nge'ä bi mengi bi handi yä nzäi ñ'epi yä bātsi, ne yä basjä'i nge'ä mä hioni dä nzäi dä he'ti yä mehmi, n'e dä pädi te ndāñ'ä yä ñ'epi m'ui ga'tho yä jä'i, ga'tho yä hmunts'ä jä'i pē'tsi yä 'na'ño mef, yä 'na'ño m'ui, yä 'na'ño hmäte n'ehe nge'ä ot'o rä m'edi gä mbenihü hanjä gä ja mä su mä ximhaihü.

#LaUSEEnMovimiento

 USE Hidalgo

 @hidalgouse

 771 489 3210

Pädi te mä m'efi da za dä gi hoki ha yä mfats'i ts'utfi 'yo ha yä hnini nunä Nguthai

YÄ HMUNTS'A HĒM'I RÄ TS'ÜT'ÜI YÄ M'ÜI

Nt'otjuäni yä m'ui (Nguthai, M'onda n'e ma r'a yä hnini), yä du, yä ndhäti n'e yä 'ñheginthäti.

\$ 135.00

HMEYA RI CURP

Hi nte mä gi jut'i, otho rä muui.

DÄ FAX'ÄI MÄ R'A THOKÄ HE'MI

Yä m'efi n'e yä mfats'i uni rä Dämhai rä Nguthai Hidalgo ha rä nthokä m'efi RUTS.

Ju ri nt'otsgu n'e häi n'a rä k'oi nuu →

OT'O YÄ NJUT'I N'E MA R'A YÄ M'EFI

Juu rä he'mi "F7"

